

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

ΕΝΙΑΙΑ ΓΡΑΠΤΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ Β΄ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟΥ 2021-2022

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ

ΤΡΙΤΗ 17 ΜΑΪΟΥ 2022

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΛΑΤΙΝΙΚΑ Α΄ ΣΕΙΡΑ

ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: Γ005

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ: 90 λεπτά

Ο ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΟΚΤΩ (8) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΔΟΜΗ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΟΝΑΔΕΣ
A1.I ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ	1	19
A1.II ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ	2	21
B1 (α,β) ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ	3	4
B2. (α) ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΣΗ	4	2
B2. (β) ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΠΤΩΣΕΩΝ	5	3
B2. (γ) ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ	6	2
B3. ΡΗΜΑΤΑ	7	7
B4. (α) ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΣΦΑΛΜΑ	8	2
B4. (β) ΣΥΝΤΑΚΤ. ΡΟΛΟΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	9	3
B5. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ	10	4
B6. (α,β) ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	11	5
B7. (α) ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ	12	2
B7. (β) ΕΥΘΥΣ-ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ	13	2
B8. ΤΟΝΙΣΜΟΣ	14	2
B9. ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ	15	2
B10. ΘΕΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑ	16	10
B11. ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΟ	17	10
		ΣΥΝΟΛΟ 100

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΚΕΙΜΕΝΑ ΔΙΔΑΓΜΕΝΑ ΓΙΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 40)

1. Να μεταφράσετε τα πιο κάτω κείμενα στην Ελληνική.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΟΝΑΔΩΝ

- ❖ Για κάθε προσθήκη λέξης στις μεταφράσεις αποκόπτεται 0,25 μονάδα.
- ❖ Κάθε σκιασμένη φράση αξιολογείται ως μία λέξη.

I.	MON
Sulla, occupata urbe, senatum 1 <u>armatus</u> coegerat ut Marius 2 hostis iudicaretur. Cuius voluntati 3 nemo obviam ire audebat; 4 solus Scaevola augur de hac 5 re interrogatus sententiam <u>dicere</u> 6 noluit. Quin etiam cum 7 Sulla minitans ei instaret, 8 dixit is Sullae: "Licet 9 mihi ostendas agmina, quibus 10 curiam circumsedisti; 10,5 0,25 / λέξη	10,5
licet mortem 1 miniteris, numquam 2 ego hostem 3 iudicabo Marium. 4 Etsi <u>corpore</u> 5 infirmo sum, 6 meminero urbem 7 Romam a Mario 8 conservatam esse". 8,5 0,5 / λέξη	8,5
ΣΥΝΟΛΟ ΜΟΝΑΔΩΝ	19

(Λατινικά Λυκείου, XL - ελαφρά διασκευή)

II.	MON
Tum <i>cuidam</i> <u>ex militibus</u> persuadet 1 ut ad Ciceronem epistulam deferat. 2 Providet ne, intercepta <i>epistula</i> , 3 nostra consilia ab hostibus cognoscantur. 4 Quam ob rem epistulam conscriptam 5 Graecis litteris mittit. Legatum 6 monet ut epistulam ad amentum 7 tragulae adliget et intra 8 castra abiciat. In litteris scribit 9 0,25 / λέξη	9
se cum legionibus 1 celeriter adfore. 2 Gallus, periculum 3 veritus, constituit 4 ut tragulam 5 mitteret. Haec 6 ad turrim 7 adhaesit et tertio 8 post die 9 a quodam milite 10 conspicitur et ad 11 Ciceronem defertur. 12 0,5 / λέξη	12
ΣΥΝΟΛΟ ΜΟΝΑΔΩΝ	21

(Λατινικά Λυκείου - XLV ελαφρά διασκευή)

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ**(Μονάδες 60)**

1. (α) Από το πρώτο κείμενο που σας δόθηκε για μετάφραση να εντοπίσετε και να γράψετε δύο (2) λέξεις της λατινικής που παρουσιάζουν ετυμολογική συγγένεια με την ελληνική γλώσσα δηλώνοντας και τη σχετική ελληνική λέξη. Να εξαιρεθούν τα κύρια ονόματα.

armatus	άρμα
voluntati	βούληση
solus	σόλο, σολίστας
etiam	ἔτι
cum	σύν
instaret	ἴστημι
agmina	άγημα, άγω
ego	εγώ
corpore	κορμός
infirmo	φίρμα
sum	εἰμί
meminero	μνημονεύω, μνήμη, μνημόσυνο
conservatam	κονσέρβα
esse	εἶναι
κτλ	

0,5 / λατινική λέξη και 0,5 / ελληνική λέξη
(μον. 2)

(β) Δίνονται δύο τριάδες λέξεων από την Αγγλική, Γαλλική και Ισπανική. Να γράψετε τη λέξη της Λατινικής με την οποία συνδέεται ετυμολογικά η κάθε τριάδα (για ουσιαστικό ή επίθετο, να δοθεί η ονομαστική ενικού στο αρσενικό).

ΑΓΓΛΙΚΗ	ΓΑΛΛΙΚΗ	ΙΣΠΑΝΙΚΗ	ΛΑΤΙΝΙΚΗ
obsolete	obsolète	obsoleto	obsoletus
aucturity	auctorité	auctoritad	auctoritas

1 μον. / ορθή απάντηση
(μον. 2)

2. (α) Από το δεύτερο κείμενο που σας δόθηκε για μετάφραση, να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης Α΄ -επισημαίνονται με πλάγια γραφή στο κείμενο- με τις πτώσεις της στήλης Β΄. Στη στήλη Β΄ πλεονάζουν τρεις (3) επιλογές.

	A΄		B΄
α	<i>cuidam</i>	1	δοτική ενικού
β	<i>epistula</i>	2	ονομαστική πληθυντικού ουδετέρου
		3	ονομαστική ενικού θηλυκού

		4	αιτιατική ενικού
		5	αφαιρετική ενικού

α	1	β	5
---	---	---	---

1 μον. / ορθή απάντηση
(μον. 2)

(β) Να μεταφέρετε τους πιο κάτω τύπους -από τα δοθέντα για μετάφραση διδαγμένα κείμενα- στην πτώση που σε κάθε περίπτωση ζητείται.

nemo: στην αιτιατική ενικού	neminem
minitans: στη δοτική ενικού	minitanti
castra: στην ονομαστική πληθυντικού	castra
die: στη γενική πληθυντικού	dierum

0,75 μον. / ορθή απάντηση
(μον. 3)

(γ) Να γράψετε, μονολεκτικά, τους άλλους βαθμούς των πιο κάτω τύπων -από τα δοθέντα για μετάφραση διδαγμένα κείμενα- διατηρώντας αμετάβλητα -σε περίπτωση επιθέτου- την πτώση, τον αριθμό και το γένος.

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
infirmo	infirmiore	infirmissimo
celeriter	celerius	celerrime

0,5 μον. / ορθή απάντηση
(μον. 2)

3. Να γράψετε τους πιο κάτω τύπους ρημάτων σύμφωνα με την οδηγία που ακολουθεί, αφού λάβετε υπόψη, όπου χρειάζεται, το υποκείμενό τους στα δοθέντα για μετάφραση διδαγμένα κείμενα.

noluit: στο γ' πρόσωπο ενικού οριστικής ενεστώτα	non vult
minitans: στο β' πρόσωπο ενικού υποτακτικής μέλλοντα	minitaturus sis
instaret: στην ονομαστική ενικού μετοχής ενεστώτα	instans
persuadet: στο απαρέμφατο παρακειμένου, στη φωνή που βρίσκεται	persuasisse
adhaesit: στο β' πρόσωπο πληθυντικού προστακτικής ενεστώτα, στη φωνή που βρίσκεται	adhaerescite
conspicitur: στο β' πρόσωπο ενικού οριστικής ενεστώτα, στη φωνή που βρίσκεται	conspiceris
defertur: στο β' πρόσωπο ενικού οριστικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής	defers

1 μον. / ορθή απάντηση

(μον. 7)

4. (α) Να εντοπίσετε και να διορθώσετε το σφάλμα στην πρόταση που ακολουθεί. Στο τετράδιο απαντήσεων να γράψετε μόνο το σφάλμα και τη διόρθωσή του.

Rex timebat ne urbs oppugnetur.	<ul style="list-style-type: none"> • oppugnetur [1] • oppugnaretur [1] Ή:
	<ul style="list-style-type: none"> • timebat [1] • timet [1]

(μον. 2)

- (β) Να αναγνωρίσετε τον συντακτικό ρόλο της υπογραμμισμένης δευτερεύουσας πρότασης που ακολουθεί. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Mater persuadet filio ut exercitum moveat.

❖ Είναι αντικείμενο του ρ. persuadet. [1]   ❖ Πρόκειται για βουλητική πρόταση. [1] Οι βουλητικές είναι ουσιαστικές προτάσεις [0,5] και χρησιμεύουν ως υποκείμενο ή αντικείμενο των ρ. από τα οποία εξαρτώνται. [0,5]   Οι έντονα γραμμένες λέξεις είναι απαραίτητες για την ορθή απάντηση.

(μον. 3)

5. Να αναγνωρίσετε τον συντακτικό ρόλο των πιο κάτω τύπων οι οποίοι είναι υπογραμμισμένοι στα διδαγμένα για μετάφραση κείμενα.

armatus	επιρρηματικό κατηγορούμενο [0,5] του τρόπου [0,5]
dicere	τελικό απαρέμφατο [0,5], αντικείμενο στο noluit [0,5]
corpore	αφαιρετική (κατηγορηματική) [0,5] της ιδιότητας [0,5]
ex militibus	εμπρόθετος προσδιορισμός [0,5] διαιρεμένου όλου [0,5]

(μον. 4)

6. (α) Να αναγνωρίσετε, από το πρώτο για μετάφραση διδαγμένο κείμενο, τη δευτερεύουσα πρόταση:

Licet mortem miniteris

Είδος	Δ/ουσα παραχωρητική [0,5]
Εισαγωγή	Παραχωρητικός σύνδεσμος licet [0,25]
Εκφορά	Υποτακτική Ενεστώτα (miniteris) [0,25]
Αιτιολόγηση	Υποτακτική, διότι η παραχώρηση εκφράζει εναντίωση σε κάτι το πιθανό / υποθετική κατάσταση που ακόμη κι αν αληθεύει δεν αναιρεί το περιεχόμενο της κύριας πρότασης [0,25]

	Ενεστώτα, διότι έχουμε εξάρτηση από το αρκτικού χρόνου [0,25] ρήμα <i>iudicabo</i> [0,25] και δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν. [0,25]
--	---

(μον. 2)

(β) Να αναγνωρίσετε τον παρακάτω υποθετικό λόγο και να μετατρέψετε, ώστε να δηλώνει το δυνατόν.

Si milites non fortes sunt, bello vincuntur.

	ΕΚΦΟΡΑ	
Υπόθεση	<i>Si milites non fortes sunt</i> (0,25)	<i>Si</i> + οριστική ενεστώτα (0,25)
Απόδοση	<i>bello vincuntur</i> (0,25)	οριστική ενεστώτα (0,25)
Είδος	Ανοικτή υπόθεση / πραγματικό στο παρόν (1)	
Δυνατόν	<i>Si... sint, (0,5) vincantur (0,5)</i>	

(μον. 3)

7. (α) Να μετατρέψετε τη μετοχική φράση που ακολουθεί σε ισοδύναμη δευτερεύουσα πρόταση.

de hac re interrogatus sententiam dicere noluit

<i>cum</i> [1] <i>interrogatus esset</i> [1] / <i>cum</i> ή <i>postquam</i> (ή: <i>ubi</i> , ή: <i>ut</i>) [1] <i>interrogatus est</i> ή <i>erat</i> [1]

(μον. 2)

(β) Να τρέψετε την παρακάτω ευθεία ερώτηση σε πλάγια ερωτηματική πρόταση με το ρήμα εξάρτησης που σας δίνεται.

Num est ulla fides in vita vestra?

<i>Sallustius rogabat num</i> [0,5] <i>esset</i> [1] / <i>essetne</i> [1,5] <i>ulla fides in vita illorum /eorum /sua</i> [0,5].
--

(μον. 2)

8. Να υποδείξετε πού πρέπει να τονιστούν οι λέξεις που ακολουθούν τεκμηριώνοντας πλήρως την απάντησή σας.

<i>habēre</i>	Παραλήγουσα μακρά, διότι είναι απρφ. β' συζυγίας → τονίζεται
<i>desisto</i>	Παραλήγουσα θέσει μακρά (διότι ακολουθούν 2 σύμφωνα) → τονίζεται

1μον. / ορθή απάντηση
(μον. 2)

9. Ποια στάση των Ρωμαίων έναντι της Ελληνικής γλώσσας διαφαίνεται στο δεύτερο για μετάφραση διδαγμένο κείμενο; Να δώσετε ένα επιχείρημα που να τεκμηριώνει τη θέση αυτή.

Στάση Ρωμαίων: Όχι μόνο δεν προχώρησαν σε διωγμό της ελληνικής γλώσσας / αλλά, αντίθετα, της έδωσαν μια ισότιμη θέση δίπλα στη δική τους γλώσσα. [1] (Αν γράψουν μόνο το β' σκέλος, παίρνουν τη μονάδα. Αν γράψουν μόνο το α' σκέλος, παίρνουν 0,5).

Επιχείρημα:

- δίνεται το παράδειγμα του Ιούλιου Καίσαρα -άριστου γνώστη ελληνικής γλώσσας- που τη στιγμή της δολοφονίας του απευθύνεται στον Βρούτο κάνοντας χρήση της ελληνικής γλώσσας [1] ή:
- δίνεται το παράδειγμα του Ιούλιου Καίσαρα -άριστου γνώστη ελληνικής γλώσσας- που στέλνει επιστολή γραμμένη στην ελληνική γλώσσα στον αξιωματικό του, Κόιντο Τύλλιο Κικέρωνα, όταν πολιορκείται το στρατόπεδό του [1] ή:
- κάθε καλλιεργημένος Ρωμαίος έπρεπε να γνωρίζει άπταιστα τις δύο γλώσσες και συχνά συνέχιζε τις σπουδές του στα διάφορα κέντρα του ελληνισμού [1]

(μον. 2)

10. Να αποδώσετε στην Ελληνική το κείμενο που ακολουθεί. (μον. 10)

Post eius mortem eo 1 modo incolae id quod 2 constituerant facere conantur, ut 3 a terra sua fugiant. Ubi 4 iam ad eam rem se paratos esse 5 arbitrati sunt, urbes suas omnes 6 delent et frumentum omne, praeter 7 quod secum portaturi erant; volebant 8 enim, domum reditionis spe 9 perita, parati esse ad omnia pericula. 10

Άγνωστη λέξη:

reditio -onis= επιστροφή

(Caesar, De Bello Gallico 1, 5, 1-3 - διασκευή)

0,25 / λέξη – κάθε υπογράμμιση αξιολογείται ως 1 λέξη

Μετά τον θάνατό του οι κάτοικοι επιχειρούν με τον ίδιο / αυτό τον τρόπο να κάνουν αυτό που είχαν αποφασίσει, (δηλαδή) να φύγουν από τη χώρα τους. Όταν θεώρησαν / πίστεψαν / νόμισαν ότι ήταν έτοιμοι πια γι' αυτό το πράγμα, καταστρέφουν όλες τις πόλεις τους και όλο το σιτάρι εκτός από αυτό που επρόκειτο να πάρουν μαζί τους· διότι ήθελαν, αφού είχε χαθεί / χάθηκε η ελπίδα επιστροφής στην πατρίδα, να είναι έτοιμοι / πρόθυμοι για όλους τους κινδύνους.

11. Να μεταφέρετε στη Λατινική το κείμενο που ακολουθεί. (μον. 10)

Όταν ο ύπατος έδιωξε από την πόλη τον Βρούτο, συνέλαβε τους συντρόφους του. Ενώ αυτός μιλούσε μαζί τους ακούστηκε μια δυνατή φωνή. Ο εχθρός είχε στείλει κατασκόπους και όλοι ταραχθηκαν.

0,5 / λέξη – κάθε υπογράμμιση αξιολογείται ως 1 λέξη

Cum consul **1** Brutum expulisset / propulsavisset* **2** ex urbe socios **3** eius / suos comprehendit / deprehendit / cepit. **4** Dum is **5** cum eis loquitur / conloquitur, **6** vox clara **7** audita est. Hostis / Adversarius **8** speculatores miserat **9** et omnes perturbati / turbati sunt. **10**

*Expulso / propulso Bruto, consul

ΤΕΛΟΣ ΟΔΗΓΟΥ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ